

Motion till riksdagen

1988/89:U233

av Birger Hagård m.fl. (m)

Angola

I fyra motioner (1984/85:844, 1985/86:U213, 1986/87:U235 och 1987/88:U220) har påtalats situationen i Angola och Sveriges engagemang. I Sverige har det fram till den tidpunkt i slutet av 1987, då svensk hamnade i fokus för massmediernas intresse, i stort sett inte funnits någon kunskap om inbördeskriget och de rådande motsättningarna. Svenska medier har okritiskt återgivit den kommunistiska propagandan, vilken även i huvudsak präglade den syn, som förmedlades av den svenska ambassaden i Luanda. Den marxist-leninistiska regimen har fått allt stöd, medan motståndsrörelsen, UNITA, har utsatts för konstant nedvärdering.

En viss förbättring och större objektivitet kunde dock iaktas sedan Angolasvenskarna kommit i blickpunkten. Därefter har invektiv som "banditer" och "terrorister" om UNITA från såväl utrikesministern som kabinettssekreteraren dessbättre i stort lyst med sin frånvaro. Även massmedierna har uppenbarligen skaffat sig kunskap och strävat efter en mer objektiv behandling av vad som sker i Angola.

Bakgrunden till inbördeskriget i Angola behöver knappast någon mer ingående redogörelse. Det räcker i stort sett med en hänvisning till de tidigare omnämnda motionerna. Det regerande kommunistpartiet, MPLA, bröt på ett tidigt stadium överenskommelserna med de båda andra befrielse-rörelserna, UNITA och FNLA. Med bistånd från Sovjet och kubanska legokontar erövrades makten. UNITA tog emellertid upp kampen och fick stöd från Kina och olika afrikanska stater. Efter 1985 har också USA givit stöd till befrielse-rörelsen, som också kunnat påräkna viss hjälp från Sydafrika i kampen mot kommunismen.

UNITA behärskar drygt en tredjedel av Angola och har upprättat en provisorisk huvudstad, Jamba. I övriga delar av landet har UNITA ständigt markerat sin närvaro genom gerillaoperationer. De offensiver, som lanserats från kommunistregimens sida med sovjetiska överbefälhavare och kubanska legokontar som assistans, har misslyckats. I dag är ställningen i stort sett den, att UNITA behärskar helt ett område, som i norr avgränsas av Benguelajärnvägens sträckning men i väster begränsas av öken- och bushlandskapen. Därtill kommer att UNITA finns över hela landet och mer eller mindre permanent dominerar olika städer och byar. UNITA kontrollerar i dagsläget mer än en tredjedel av landet, som i övrigt, bortsett från de större städerna, är "osäkert" land.

Sovjetunionen har enbart under senare år – fr.o.m. 1984 – givit vapen till Luandaregimen till ett värde av minst 25 miljarder kr. Samtidigt har de

kubanska styrkorna uppgått till som mest 55 000 man. Därtill kommer stöd från östeuropeiska länder och Nord-Korea.

UNITA har under ledning av sin president, dr. Jonas Savimbi, kunnat inregistrera stora diplomatiska framgångar i USA och Västeuropa. Det har tilldragit sig särskild uppmärksamhet, att president Bush i USA uttryckligen har utlovat fortsatt amerikanskt stöd till UNITA.

Samtidigt har en fredsöverenskommelse träffats, som berör Angola, Sydafrika, Namibia och Kuba. Namibias självständighet garanteras av Sydafrika, som också utrymmer sina baser i södra Angola (utanför UNITA-kontrollerat område). Samtidigt har en plan åstadkommits för evakuering av de kubanska styrkorna från Angola, och ANC skall inte längre tolereras att inneha baser i Angola. Kvar står konflikten mellan MPLA och UNITA i Angola. Inbördeskriget, som tidigare komplicerats av bindningar till andra utrikespolitiska konflikter, blir nu mera i offentlighetens ljus vad det hela tiden främst har varit, nämligen just ett inbördeskrig.

Det ter sig beklämmande, att Sverige efter Sovjetunionen är den störste biståndsgivaren till en kommunistisk regim, som annars inte kan räkna på stöd från några västerländska nationer. Genom det svenska stödet till kommunistregimen i Angola motverkar vi direkt det demokratiska västerlandets och därmed våra egna intressen. Det är oacceptabelt, att svenska biståndsmedel används till att via Volvo- och Scania-lastbilar transportera militära enheter och förnödenheter för den ena sidan, kommunistregimen, i inbördeskriget. Det har också sagts, att svenska komponenter ingår i den kommunikationsutrustning, som kommunistisidan använder sig av.

Den socialdemokratiska regeringen vill nu ytterligare öka stödet till den ena parten, kommunistisidan, i det pågående inbördeskriget i Angola. Detta rimmar illa med den svenska neutralitetspolitiken i övrigt. Det finns, särskilt mot bakgrund av de fredsöverenskommelser som under senare tid nåtts mellan utanförstående parter, all anledning att motsätta sig fortsatt stöd till regimen i Angola, som inte är direkt humanitärt motiverat. I detta sammanhang har det tidigare hävdats från utrikesutskottet, att svenskt humanitärt bistånd nått båda sidor i inbördeskriget. Från UNITA:s sida ställer man sig helt frågande inför dessa påståenden. Inga som helst svenska biståndsinsatser har nått fram till UNITA-kontrollerat område.

Angola är svårt drabbat av det pågående inbördeskriget. Tusentals angolaner lider nöd och hotas av svält. UNITA har vid upprepade tillfällen uttryckt sin beredvillighet att förhandla om fred och ingå i en nationell regering i avvaktan på att de fria val, som en gång utlovades, skall komma till stånd. Detta erbjudande från UNITA har upprepats under den gångna hösten, men kommunistregimen i Luanda, som fortfarande kan påräkna kubanskt och sovjetiskt stöd, motsätter sig fredsinviterna. I stället angriper man Savimbis person. Detta beskrivs av Zdenek Cervenka i "Fred i Angola – frihet för Namibia" (Världspolitikens dagsfrågor, nr 12 1988) sålunda: "MPLA vägrar att ha att göra med Savimbi personligen men president dos Santos har sagt att han eventuellt kan tänka sig att förhandla med UNITA under en annan ledare. Detta är ett utstuderat försök att splittra UNITA. Men det återspeglar också Luandapolitikernas rädsla för en man som, när allt kommer omkring, är en av ledarna för det angolanska upproret mot den

portugisiska kolonialmakten. Med sin intelligens och starka utstrålning skulle Savimbi säkert också kunna överglänsa ledarna för MPLA, ett av de ideologiskt mest trångsynta partierna i hela Afrika.”

Mot. 1988/89

U233

Vi kan inte acceptera, att Sverige ensidigt ger stöd åt den ena parten, därtill den Sovjet- och Kubastödda parten, i det pågående inbördeskriget i Angola. Sverige bör förhålla sig neutralt. Samtidigt bör Sverige ge all tänkbar hjälp åt det hårt drabbade angolanska folket. Den bör dock distribueras genom opolitiska organisationer, t.ex. Röda Korset eller via privata hjälporganisationer över *hela* Angola.

Sverige bör också utnyttja sin eventuella good-will och delta i arbetet på en medling mellan MPLA och UNITA i syfte att åstadkomma en försoning.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att biståndsavtalen med regimen i Luanda bör avslutas snarast möjligt och att under inga omständigheter någon ökning av biståndet bör komma i fråga,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna, att humanitärt bistånd bör komma hela Angola till del, alltså även de av UNITA kontrollerade områdena, genom förmedling av opolitiska organisationer som Röda Korset m.fl.,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att alla ansträngningar bör göras från svensk sida att stimulera medling i konflikten mellan MPLA och UNITA i syfte att uppnå försoning i Angola.

Stockholm den 25 januari 1989

Birger Hagård (m)

Gullan Lindblad (m)

Björn Körlof (m)

Hugo Hegeland (m)

Göran Allmér (m)

Göran Ericsson (m)